Lietas arhīva Nr. A42-00148-23/29
ECLI:LV:ADRJRIT:2023:0331.A420131322.15.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2023. gada 31. martā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese L. Lipkina,

piedaloties pieteicējam /pers. D/,
atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts policijas pārstāvim /pers. E/,

atklātā tiesas sēdē, izmantojot *Microsoft Teams* videokonferenču rīku, izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc pieteicēja /pers. D/ pieteikuma par Valsts policijas amatpersonu faktiskās rīcības, 2021. gada 25. maijā aizkavējot pieteicēju apstākļu noskaidrošanai resoriskās pārbaudes ietvaros, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma 10 000 *euro* atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts policijas amatpersonas (darbinieki) 2021. gada 25. maijā aizkavēja un nogādāja pieteicēju /pers. D/ policijas iecirknī apstākļu noskaidrošanai. Pēc paskaidrojuma pieņemšanas pieteicējs varēja doties prom. Pieteicējs par šo rīcību vērsās Valsts policijā.

Ar Valsts policijas 2021. gada 26. novembra lēmumu Nr. 54 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) konstatēts, ka Valsts policijas amatpersonas 2021. gada 25. maijā, veicot savus darba pienākumus, veica resorisko pārbaudi un rīkojās atbilstoši likumam „Par policiju". Ņemot vērā minēto, pieteicēja prasījums par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu tika noraidīts.

[2] Nepiekrītot pārsūdzētajam lēmumam, pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā. Pieteikums un tā papildinājumi pamatoti ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Brīdī, kad Valsts policijas amatpersonas ieradās notikuma vietā, pieteicējam tika noņemti roku dzelži un palūgts personu apliecinošs dokuments. Pēc tam, kad noskaidrota pieteicēja identitāte un viņš tika uzklausīts, Valsts policijas darbinieki, neatdodot pieteicējam viņa personu apliecinošo dokumentu, lika sekot viņiem līdzi uz policijas iecirkni.

Pie Valsts policijas dienesta automašīnas policijas amatpersona paziņoja, ka pieteicējs ir *aizturēts apstākļu noskaidrošanai un lika viņam automašīnā atrasties aiz restēm. Pieteicējs tika nogādāts* Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Rīgas Latgales iecirknī.

[2.2] Policijas iecirknī pieteicējs pavadīja apmēram pusotru stundu, kuras laikā policisti neļāva viņam rakstīt iesniegumu Valsts policijai, kā arī doties prom, lai minēto iesniegumu rakstītu mājās. Pieteicējs divas reizes (plkst. 16.17 un 16.41) zvanīja pa tālruni 112, paziņojot, ka viņš ir nelikumīgi aizturēts Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Rīgas Latgales iecirknī, tomēr nekāda reāla palīdzība netika saņemta. Vēlāk izmeklētājs atdeva pieteicējam viņa personu apliecinošo dokumentu un ar viņa vārdiem pierakstīja iesniegumu, kuru pieteicējs parakstīja. Aptuveni plkst. 17.30 pieteicējs devās prom.

[3] Rakstveida paskaidrojumā Valsts policija norāda, ka pieteikums nav pamatots, atsaucoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādītajiem argumentiem. Papildus norādīts, ka, saņemot informāciju par likumpārkāpumu elektrovilcienā, policijas amatpersonām bija tiesības aizkavēt pieteicēju, lai noskaidrotu viņa personību, pārbaudītu braukšanas dokumentus, kas informācijas saņemšanas brīdī tika nosaukti par viltotiem, un pieņemtu paskaidrojumu šīs lietas sakarā. Turklāt tas neesot izprotams tikai tādā veidā, ka aizkavēšanas rezultātā visos gadījumos persona obligāti ir atzīstama par vainīgu un saucama pie atbildības. Aizkavēšana varot tikt īstenota arī gadījumos, kuros ir pietiekami objektīvs pamats policijai iejaukties un noskaidrot lietas apstākļus, tādējādi novēršot iespējamo likumpārkāpumu. Pretējā gadījumā policija nespētu pilnvērtīgi nodrošināt sabiedrisko kārtību un drošību.

[4] Tiesas sēdē pieteicējs pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā minētajiem argumentiem. Papildus pieteicējs paskaidroja, ka nav pieļaujama personas brīvības ierobežošana, paklausot vien kādas personas sniegtai informācijai par iespējamu personas veiktu noziedzīgu nodarījumu. Turklāt pieteicējs vērsa uzmanību uz pierādījumu ticamības jautājumu, proti, neprecizitātēm Valsts policijas amatpersonu sniegtajos paskaidrojumos (norādītā laika neprecizitātēm), kā arī to, ka /pers. I/ un /pers. J/ sniegtajos rakstveida paskaidrojumos ir līdzības. Pieteicējs arī norādīja, ka būtu precizējams pieteikuma priekšmets. Proti, lieta esot nepamatoti ierosināta par viņa aizkavēšanu resoriskās pārbaudes ietvaros. Pieteicēja ieskatā viņa aizkavēšana nav notikusi resoriskās pārbaudes ietvaros.

Valsts policijas pārstāvis tiesas sēdē pieteikumu neatzina un lūdza to noraidīt, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā un rakstveida paskaidrojumos norādīto. Papildus norādīja, ka policijas amatpersonu sniegtajos paskaidrojumos konstatējamās neprecizitātes un sakritības nav tik būtiskas, lai šos paskaidrojumus atzītu par tādiem, kas nav ticami.

Tiesas sēdē liecību sniedza /pers. I/, /pers. J/ un /pers. K/.

Motīvu daļa

[5] Lietā ir strīds par to, vai Valsts policijas amatpersonas tiesiski 2021. gada 25. maijā aizkavēja pieteicēju apstākļu noskaidrošanai. Pieteicējs uzskata, ka šāda iestādes faktiskā rīcība bijusi prettiesiska un lūdz nemantiskā kaitējuma 10 000 *euro* atlīdzināšanu.

[6] Pieteicējs norādījis uz nepieciešamību lietā precizēt pieteikuma priekšmetu, pirmkārt, norādot, ka nav pamata konstatēt, ka pieteicēja aizkavēšana notikusi resoriskās pārbaudes ietvaros (*2022. gada 16. decembra tiesas sēdes audioieraksta 8:16–9:07 minūte*), un, otrkārt, pieteicējs norādījis, ka izskatāmajā gadījumā pēc būtības notikusi pieteicēja aizturēšana, nevis aizkavēšana (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 65. lapas reversu*).

Ievērojot minēto, tiesa atzīst, ka izskatāmajā gadījumā ir precizējams pieteikuma priekšmets, proti, atzīstams, ka lieta ir izskatāma par Valsts policijas amatpersonu īstenotas pieteicēja aizkavēšanas 2021. gada 25. maijā apstākļu noskaidrošanai atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma 10 000 *euro* atlīdzināšanu. Savukārt tas, vai šāda aizkavēšana ir notikusi resoriskās pārbaudes ietvaros un vai pēc būtības notikusi pieteicēja aizturēšana, ir noskaidrojams, vērtējot pēc būtības pieteicēja aizkavēšanas apstākļus un tās tiesiskumu.

[7] Pieteicējs vērsis uzmanību, ka izskatāmajā lietā nozīme ir ekspertīzes atzinumam, kas liecina, ka pieteicējam nodarīti miesas bojājumi.

Senāts izskatāmajā lietā, izskatot pieteicēja blakus sūdzību, norādījis, ka jautājums par ekspertīzi nav patstāvīgs prasījums un var tikt izskatīts šīs lietas ietvaros, pārbaudot to, vai Valsts policijas pārstāvji pieteicējam aizkavēšanas laikā ir nodarījuši kaitējumu (*sk. Senāta 2022. gada 30. maija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-698/2022 (A420131322) 8. punktu*).

Izskatot lietu pēc būtības, secināms, ka izskatāmajā gadījumā nav strīda par to, ka miesas bojājumus pieteicējam nav nodarījušas Valsts policijas amatpersonas. Pieteicējs 2021. gada 29. oktobra iesniegumā, pamatojot atlīdzinājuma prasījumu, ir norādījis, ka šajā gadījumā Valsts policijas amatpersonas nav pieteicējam uzbrukušas, nav melojušas par lietas apstākļiem un savām darbībām, vienīgi prettiesiski aizturējušas pieteicēju, aizvedušas uz policijas iecirkni, nav ļāvušas pieteicējam doties prom, kā arī nav aizvedušas pieteicēju atpakaļ uz aizkavēšanas vietu (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 19. lp.*).

Arī pēc pieteicēja tiesas sēdē paskaidrotā tiesa secina, ka miesas bojājumus pieteicējam, pēc viņa ieskata, citstarp atbilstoši Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes 2022. gada 10. marta lēmumā Nr. 15550013278821-5 minētajam 2021. gada 27. oktobra klīniskās tiesu medicīniskās ekspertīzes atzinumam varētu būt nodarījuši apsardzes darbinieki. Proti, 2022. gada 16. decembra tiesas sēdē pieteicējs norādīja, ka Valsts policijas amatpersonas nepamatoti nav noteikušas ekspertīzi saistībā ar viņam nodarītajiem miesas bojājumiem, kurus viņam nodarījuši uzbrucēji, nevis policijas amatpersonas (*2022. gada 16. decembra tiesas sēdes audioieraksta 51:14–51:40 minūte*).

Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2022. gada 20. janvāra lēmumu lietā citstarp atteikts pieņemt pieteicēja pieteikumu daļā, kurā pieteicējs norādījis, ka SIA „LDZ apsardze" darbinieki par miesas bojājumu nodarīšanu viņam būtu saucami pie administratīvās vai kriminālatbildības, proti, ar minēto lēmumu atteikts pieņemt pieteikumu daļā, kurā pieteicējs norādījis iebildumus pret Valsts policijas rīcību (tostarp bezdarbību) un pieņemtajiem lēmumiem, kas saistīti ar administratīvā pārkāpuma procesa vai kriminālprocesa veikšanu. Šāda rīcība vai lēmumi nav izskatāmi administratīvā procesa kārtībā un ir pārsūdzami attiecīgi Administratīvās atbildības likumā vai Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

Izskatāmajā lietā ir izvērtējams jautājums nevis par apsardzes darbinieku rīcību, bet Valsts policijas amatpersonu rīcību, aizkavējot pieteicēju. Savukārt tas, vai Valsts policijai bija pienākums izmeklēt pieteicēja norādītos apstākļus par apsardzes darbinieku iespējamu prettiesisku rīcību, tostarp noteikt ekspertīzi, nav izskatāms šīs administratīvās lietas ietvaros. Tiesai nav pamata šīs lietas ietvaros vērtēt privātpersonu rīcību, kā arī Valsts policijas rīcību, neierosinot administratīvā pārkāpuma procesu vai kriminālprocesu.

Ņemot vērā minēto, izskatāmajā gadījumā lietā nevar būt nozīme ekspertīzes atzinumam, kas varētu apliecināt pieteicējam no apsardzes darbinieku puses nodarītus miesas bojājumus, kā arī citiem pieteicēja argumentiem, kas vērsti uz apsardzes darbinieku rīcību, tās izmeklēšanu, VAS „Pasažieru vilciens" konduktora rīcību vai Valsts policijas rīcību, neierosinot administratīvā pārkāpuma procesu vai kriminālprocesu.

[8] No lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs pēc būtības iebilst tam, ka Valsts policijas amatpersonas 2021. gada 25. maijā ir ierobežojušas pieteicēja brīvību.

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 94. pants paredz ikvienas personas tiesības uz brīvību un personas neaizskaramību. Tomēr personas tiesības uz brīvību un personas neaizskaramību nav absolūtas. Šīs tiesības nevis aizliedz brīvības atņemšanu vai ierobežošanu vispār, bet aizliedz to veikt bez tiesiska – likumā noteikta – pamata (*sal. sk. Senāta 2014. gada 22. oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-863/2014 (A420347712) 6. punktu*).

Ņemot vērā minēto, izskatāmajā gadījumā ir izvērtējams tas, vai Valsts policijas amatpersonas, aizkavējot pieteicēju 2021. gada 25. maijā, rīkojās tiesiski.

[9] Likuma „Par policiju" 3. pants paredz, ka policijas uzdevumi ir citstarp garantēt personu un sabiedrības drošību un novērst noziedzīgus nodarījumus un citus likumpārkāpumus. Minētā likuma 5. pants citstarp paredz, ka policija ar savu darbību nodrošina personu tiesību un brīvību ievērošanu, un šo tiesību un brīvību ierobežošana ir pieļaujama, tikai pamatojoties uz likumu un likumā noteiktajā kārtībā. Turklāt ikreiz, kad policijai nākas ierobežot personu tiesības un brīvības, policijas darbinieks sniedz tām paskaidrojumu, kurā pamato katru konkrēto ierobežojumu.

Minētā likuma 9. pants paredz, ka jebkura policijas darbinieka pienākums ir visā Latvijas Republikas teritorijā neatkarīgi no viņa ieņemamā amata, atrašanās vietas un laika gadījumā, ja pie viņa griežas personas ar pieteikumu vai ziņojumu par notikumu, kurš apdraud personu un sabiedrības drošību, kā arī pašam konstatējot tādu notikumu, veikt iespējamos pasākumus, lai novērstu likumpārkāpumu, glābtu cilvēkus un sniegtu viņiem palīdzību likumpārkāpumu izdarījušo personu konstatēšanā un aizturēšanā, noskaidrot aculieciniekus, apsargāt notikuma vietu, kā arī paziņot par notikušo tuvākajai policijas iestādei.

Savukārt likuma „Par policiju" 12. panta pirmās daļas 3. punkts paredz, ka policijas darbiniekam, pildot viņam uzliktos pienākumus atbilstoši dienesta kompetencei, ir tiesības pieņemt paskaidrojumus no personām un izsaukt uz policijas iestādi jebkuru personu sakarā ar lietām un materiāliem, kuru izskatīšana ir policijas kompetencē.

[10] No lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs 2021. gada 25. maijā brauca ar elektrovilcienu, konduktoram uzrādot nevis derīgu braukšanas dokumentu, bet lapu, uz kuras norādīti tiesību normu citāti un ietvertas kopijas no citiem dokumentiem. Atbilstoši attiecīgā konduktora /pers. L/ 2021. gada 25. maija rakstveida paskaidrojumiem konduktors sazinājās ar policiju (*sk. lietas 1. sēj. 112.–113. lp.*). No tiesai iesniegtā audioieraksta izriet, ka konduktors izsauca policiju, jo persona [acīmredzami domāts pieteicējs] uzvedās neadekvāti un ilgstoši lieto viltotu dokumentu (*sk. audioierakstu lietas 2. sēj. 77. lp.*).

No policijas amatpersonu /pers. I/ un /pers. J/ 2021. gada 30. jūlija rakstveida paskaidrojumiem izriet, ka notikuma vietā viņi noskaidroja, ka

dokumenti, par kuru viltošanu ziņots policijai, atrodas pie konduktora, kurš tuvākajā laikā vērsīsies policijā ar iesniegumu (*sk. lietas 1. sēj. 105.–108. lp.*). To, ka dokuments, par kura viltošanu konduktors vērsās policijā, atradās pie viņa, apliecina gan pieteicēja tiesas sēdē norādītais, gan arī konduktora 2021. gada 25. maija rakstveida paskaidrojumā norādītais, ka viņš iesniedza Valsts policijas darbiniekam pieteicēja uzrādītā nederīgā braukšanas dokumenta kopiju (*sk. lietas 1. sēj. 112.–113. lp. un 2022. gada 16. decembra tiesas sēdes audioieraksta 1:44:27–1:45:00 minūte*).

No videoierakstiem lietā izriet, ka laikā, kurā Valsts policijas amatpersonas ieradās notikuma vietā, minētais konduktors, kas izsauca policiju un pie kura atradās pieteicēja konduktoram uzrādītais dokuments, bija aizgājis prom un šajā vietā neatradās (*sk. videoierakstus lietas 1. sēj. 175. lp.*). Policijas amatpersona /pers. J/ tiesas sēdē liecināja, ka notikuma vietā apsardzes darbinieki paskaidroja notikuma apstākļus, proti, ka pieteicējs, iespējams, elektrovilciena konduktoram uzrādījis viltotus dokumentus, kā arī to, ka konduktors ir devies tālāk reisā un vēlāk pats sazināsies ar policiju (*2023. gada 2. februāra tiesas sēdes audioieraksta 1:59:12–2:00:40 minūte*). To apliecina arī apsardzes darbinieka /pers. M/ 2021. gada 12. jūlija rakstveida paskaidrojumā norādītais, ka konduktors viņam norādīja: konduktoram jādodas tālāk elektrovilciena maršrutā, policija ir izsaukta un attiecīgais vīrietis ir jāaizkavē (*sk. lietas 1. sēj. 115. lp.*).

No lietas materiāliem izriet, ka Valsts policijas amatpersonas aicināja pieteicēju doties viņām līdzi uz policijas iecirkni apstākļu noskaidrošanai (*sk. lietas 1. sēj. 106. un 108. lp.*). No /pers. I/ un /pers. J/ 2021. gada 30. jūlija rakstveida paskaidrojumiem, kā arī liecībām tiesas sēdē izriet, ka pieteicējs nepretojās aicinājumam doties uz policijas iecirkni (*sk. lietas 1. sēj. 106. un 108. lp., kā arī 2023. gada 2. februāra tiesas sēdes audioieraksta 33:55-34:12 un 2:22:40–2:22:49 minūte*). Arī no Rīgas Centrālās dzelzceļa stacijas perona videoierakstiem redzams, ka pieteicējs vismaz sākotnēji bez piespiedu ietekmēšanas devās līdzi Valsts policijas amatpersonām (*sk. videoierakstus lietas 1. sēj. 175. lp.*).

No 2021. gada 25. maija dzelzceļa stacijas perona videoierakstiem izriet, ka starp pieteicēju un apsardzes darbiniekiem bija izcēlies konflikts (*sk. videoierakstus lietas 1. sēj. 175. lp.*). Rakstveida paskaidrojumos apsardzes darbinieki /pers. O/, /pers. M/ un /pers. P/ norādījuši, ka pieteicējs aktīvi pretojās apsardzes darbinieku norādījumiem sagaidīt policiju, tāpēc viņam tika uzlikti roku dzelži (*sk. lietas 1. sēj. 114.–118. lp.*). Policijas amatpersonas /pers. I/ un /pers. J/ 2021. gada 30. jūlija rakstveida paskaidrojumos norādījuši, ka, ierodoties notikuma vietā, viņi lūdza paskaidrot konflikta apstākļus un konstatēja, ka persona [acīmredzami domāts pieteicējs] izrādīja pretenzijas pret to, ka viņš ticis saslēgts roku dzelžos, un bija manāmi agresīvs (*sk. lietas 1. sēj. 105.–108. lp.*).

Lai arī pieteicējs lietā vērsis uzmanību uz Valsts policijas amatpersonu /pers. I/ un /pers. J/ 2021. gada 30. jūlija rakstveida paskaidrojumos norādītā un notikuma videoierakstā fiksētā policijas amatpersonu ierašanās notikuma vietā laika nesakritībām (*2023. gada 2. februāra tiesas sēdes audioieraksta 48:56–50:38 un 2:10:39–2:11:38 minūte*), kā arī pārmērīgām līdzībām abu šo personu rakstveida paskaidrojumos, tiesa šo personu paskaidrojumus un tiesas sēdē sniegtās liecības atzīst par ticamām. Laika neprecizitātes Valsts policijas amatpersonu paskaidrojumos ir izskaidrojamas ar cilvēcisku kļūdīšanos un to, ka laiks norādīts vien aptuveni, turklāt izskatāmajā gadījumā arī nav tik būtiskas, lai būtu par pamatu atzīt, ka šo personu paskaidrojumi nav ticami. Tāpat arī līdzības minēto personu sniegtajos paskaidrojumos ir cilvēciski saprotamas, iespējams, pārrunājot notikuma apstākļus, taču, tā kā Valsts policijas amatpersonas katra pašrocīgi ir parakstījusies zem paskaidrojuma un tiesas sēdē apliecinājušas katra savu paskaidrojumu, šīs līdzības nav atzīstamas par tādām, kas būtu par pamatu šo paskaidrojumu atzīšanai par neticamiem.

Tiesas sēdē /pers. I/ sīkākus lietas apstākļus saistībā ar to, kā viņš noskaidrojis, ka persona notikuma vietā uzvedās agresīvi, neatcerējās, norādīja vienīgi, ka par to visdrīzāk liecināja tas, ka persona bija saslēgta roku dzelžos (*2023. gada 2. februāra tiesas sēdes audioieraksta 47:18–47:43 un 1:01:40–1:02:20 minūte*). Arī /pers. J/ liecināja, ka nevar precizēt, kā šādu informāciju notikuma vietā noskaidrojusi, taču apstiprināja, ka bija informēta par to, ka pieteicējs uzvedies agresīvi, iespējams, no personas paaugstinātā balss toņa, neapmierinātības ar uzliktiem roku dzelžiem (*2023. gada 2. februāra tiesas sēdes audioieraksta 2:14:16–2:16:54 minūte*). Tiesa šos paskaidrojumus kopsakarā ar videoierakstos redzamo notikuma vietā atzīst par ticamiem. Tiesas ieskatā ir saprātīgi sagaidīt, ka situācijā, kurā, notikuma vietā ierodoties policijai, no apsardzes darbiniekiem tiek sagaidīts un attiecīgi tiek sniegts paskaidrojums par to, kāpēc personai ir uzlikti roku dzelži. Piemēram, arī apsardzes darbinieks /pers. M/ savā 2021. gada 12. jūlija rakstveida paskaidrojumā, paskaidrojot 2021. gada 25. maija notikumu apstākļus, norādījis, ka vīrietis [acīmredzami domāts pieteicējs] uzvedies agresīvi, tāpēc viņam uzlikti roku dzelži (*sk. lietas 1. sēj. 115. lp.*). Tiesas ieskatā ir saprātīgi pieņemt, ka apsardzes darbinieki izskaidroja policijas darbiniekiem apstākļus, kuru dēļ personai uzlikti roku dzelži, norādot uz viņas agresivitāti.

Kā jau minēts iepriekš, izskatāmajā gadījumā, izsaucot policiju, persona norādīja uz iespējamu noziedzīgu nodarījumu – dokumentu viltošanu, turklāt uzsvēra, ka persona izturas neadekvāti un viltotu dokumentu izmanto jau ilgstoši (*sk. audioierakstu lietas 2. sēj. 77. lp.*). Atbilstoši likuma „Par policiju" 9. pantam policijai ir pienākums reaģēt uz ziņām par iespējamu noziedzīgu nodarījumu un objektīvi noskaidrot konkrētās situācijas apstākļus. Tādējādi policijas amatpersonas pamatoti pēc konduktora izsaukuma ieradās notikuma vietā.

Tā kā laikā, kurā konkrētajā gadījumā izsaukuma vietā ieradās un atradās policijas amatpersonas, neatradās pati persona, kura bija izsaukusi policiju, – konduktors, turklāt policijas amatpersonām bija sniegta informācija par iespējamu ilgstoši īstenotu likumpārkāpumu un personas neadekvātu un agresīvu izturēšanos, tiesa secina, ka policijas amatpersonām bija nepieciešams apstākļu noskaidrošanai pieteicēju aicināt doties uz policijas iecirkni. Policijas amatpersonai apstākļus būtu jānoskaidro notikuma vietā, ja to būtu iespējams izdarīt bez konduktora ierašanās gaidīšanas, kas aizkavētu policijas amatpersonas pildīt citus viņu uzdevumus, tostarp nepieciešamības gadījumā doties citos izsaukumos, kā arī ja policijai nebūtu informācijas par to, ka pieteicējs var izturēties neadekvāti un agresīvi, tādējādi sabiedriskā vietā radot iespējamu drošības risku citām personām.

Pieteicējs lietā vērsis uzmanību uz to, ka viņam nebija skaidrs, kāpēc viņam bija jādodas uz policijas iecirkni. Taču no lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs bija informēts par nepieciešamību viņam doties policijas amatpersonām līdzi uz policijas iecirkni apstākļu noskaidrošanai. /pers. J/ tiesas sēdē liecināja, ka neatceras, ko konkrēti policijas amatpersonas skaidroja pieteicējam attiecīgajā situācijā, bet visdrīzāk izskaidroja lietas apstākļus un turpmākās darbības, proti, ka pieteicējam nāksies doties līdzi policijas amatpersonām (*2023. gada 2. februāra tiesas sēdes audioieraksta 2:00:44–2:01:14 minūte*). Turklāt arī pats pieteicējs paskaidrojis, ka viņam tika norādīts: viņam jādodas līdzi policijas amatpersonām apstākļu noskaidrošanai (*sk. lietas 1. sēj. 119. lp.*). No pieteicēja lietas apstākļu izklāsta vienīgi izriet, ka viņš acīmredzot bija izpratis situāciju tādējādi, ka apstākļi policijas iecirknī ir jānoskaidro saistībā ar iespējamu nodarījumu, kas varētu būt vērsts pret viņu (*2022. gada 16. decembra tiesas sēdes audioieraksta 1:48:11–1:50:22 minūte*). Lai arī policijas amatpersonām vispārīgi ir nepārprotami jāpaskaidro personai tās aizkavēšanas pamats, tomēr nav iespējams izslēgt iespēju, ka persona var pārprast tai sniegto informāciju. Izskatāmajā gadījumā tiesai nerodas šaubas, ka Valsts policijas amatpersonas sniedza pieteicējam pamatojumu viņa aizkavēšanai. Turklāt lietā pēc būtības arī nav strīda, ka policijas iecirknī pieteicējam tika norādīts pamats viņa aizkavēšanai.

Līdz ar to tiesa nekonstatē policijas patvaļu, aicinot pieteicēju doties uz policijas iecirkni apstākļu noskaidrošanai un paskaidrojuma sniegšanai. Policijas amatpersonas izskatāmajā gadījumā ir pildījušas savu uzdevumu gādāt par likumpārkāpumu novēršanu un rīkojušās atbilstoši tiesību normām un konkrētās situācijas apstākļiem.

[11] Pieteicējs norādījis, ka viņš ticis aizturēts, nevis aizkavēts. Turklāt viņa aizkavēšana neesot notikusi resoriskās pārbaudes ietvaros.

Likuma „Par policiju" 14.[1] panta pirmajā daļā ir noteikts, ka policijas resorisko pārbaudi var uzsākt, citstarp lai pārbaudītu, kā tiek ievērotas tiesību normas, kuru izpildes kontrole un uzraudzība uzdota policijai. Savukārt minētā panta otrajā daļā paredzēts, ka policijas resorisko pārbaudi atbilstoši kompetencei veic policijas darbinieks saskaņā ar minētā likuma 12. pantā vai citos likumos policijai noteiktajām tiesībām.

Izskatāmajā gadījumā resoriskā pārbaude tika uzsākta saistībā ar personas ziņojumu par iespējamu likumpārkāpumu – īstenotu dokumentu viltošanu. Valsts policijas amatpersonas noskaidroja, vai konkrētajā gadījumā varētu būt noticis likumpārkāpums, kas policijas amatpersonām būtu papildus jāizmeklē administratīvā pārkāpuma vai kriminālprocesa ietvaros. Pārbaude noslēdzās ar lēmumu neuzsākt kriminālprocesu. Tādējādi Valsts policija pamatoti norādījusi, ka persona tika aizkavēta resoriskās pārbaudes ietvaros.

Apstāklis, ka Valsts policijas amatpersonas šo aizkavēšanu terminoloģiski neprecīzi varētu būt dēvējušas par aizturēšanu, nemaina šīs aizkavēšanas būtību.

[12] Pieteicējs iebildis tam, ka viņš tika aicināts doties līdzi Valsts policijas amatpersonām policijas automašīnas aizturēto personu nodalījumā.

Lietā nav strīda par to, ka pieteicējs tika aicināts sēsties policijas dienesta automašīnas pagaidu turēšanas telpā. Valsts policijas pārstāvis tiesas sēdē arī atzina, ka lietā nav strīda par to, ka pieteicējam nebija izvēles brīvības, kā doties līdzi policijas amatpersonām uz policijas iecirkni (*2022. gada 16. decembra tiesas sēdes audioieraksta 1:29:13–1:30:05 minūte*).

Nepamatota personas ievietošana dienesta automašīnas pagaidu turēšanas telpā var pārkāpt personas tiesības uz cilvēka cieņas aizsardzību. Tāpēc katrā gadījumā, kurā policija aicina personu sēsties dienesta automašīnas pagaidu turēšanas telpā, šādam aicinājumam jābūt atbilstošam tiesību normām un pamatotam ar objektīviem apstākļiem.

Likuma „Par policiju" 13. panta pirmā daļa paredz, ka policijas darbiniekam, pildot dienesta pienākumus, ir tiesības citstarp ievietot aizturētās personas pagaidu turēšanas telpās un šim nolūkam paredzētajos transportlīdzekļos, lai: 1) atvairītu uzbrukumu personām, policijas darbiniekiem un personām, kas pilda dienesta pienākumus sabiedrības drošības garantēšanā un cīņā pret noziedzību; 2) atvairītu uzbrukumu ēkām, telpām, celtnēm un transportlīdzekļiem neatkarīgi no to piederības vai atbrīvotu apbruņotu personu ieņemtos objektus; 3) atbrīvotu ķīlniekus; 4) novērstu masu nekārtības un sabiedriskās kārtības grupveida pārkāpumus; 5) aizturētu un nogādātu policijas iestādē likumpārkāpējus, kā arī savaldītu aizturētās, arestētās, apcietinātās un notiesātās personas, ja tās nepakļaujas vai pretojas policijas darbiniekiem vai ir pamats uzskatīt, ka tās var bēgt vai nodarīt kaitējumu apkārtējiem cilvēkiem vai sev; 6) pārtrauktu ļaunprātīgu nepakļaušanos likumīgām prasībām, kuras izvirza policijas darbinieki vai citas personas, pildot dienesta pienākumus sabiedriskās kārtības garantēšanā vai cīņā pret noziedzību. Minētā norma neparedz Valsts policijas amatpersonai tiesības ievietot dienesta automašīnas pagaidu turēšanas telpā personu, kura tiek vienīgi aizkavēta paskaidrojumu sniegšanai resoriskās pārbaudes ietvaros.

Ņemot vērā minēto un resoriskās pārbaudes tiesisko regulējumu, secināms, ka aizkavēšanas gadījumā likums vispārīgi neparedz tiesības personu ievietot aizturēto personu turēšanai paredzētās telpās vai transportlīdzekļa nodalījumā. Jo vairāk, likuma „Par policiju" 14.[1] panta otrā daļa aizliedz resoriskās pārbaudes procesā policijas darbiniekam veikt darbības, kas īstenojamas tikai kriminālprocesa vai administratīvā pārkāpuma procesa ietvaros. Kā jau minēts iepriekš, Valsts policija norādījusi, ka izskatāmajā gadījumā nav notikusi personas aizturēšana, vien aizkavēšana resoriskās pārbaudes ietvaros (*sk. lietas 1. sēj. 45. lp.*). Tādējādi konkrētajā gadījumā nav ticis konstatēts pamats personas aizturēšanai.

Personas brīvības ierobežošanā tiesiskajam regulējumam ir jābūt skaidram un paredzamam. Arī no taisnīguma principa raugoties, nebūtu pieļaujama tāda kārtība, kas, nekonstatējot pamatu personas aizturēšanai, piemēram, administratīvā pārkāpuma procesa vai kriminālprocesa ietvaros, paredzētu iespēju bez papildu procesuālo tiesību ievērošanas (piemēram, aizturēšanas protokola sastādīšanas) atņemt personai brīvību.

/pers. I/ un /pers. J/ 2021. gada 30. jūlija rakstveida paskaidrojumos un /pers. I/ tiesas sēdē sniegtajā liecībā norādīts, ka pieteicējs tika aicināts sēsties policijas automašīnas pagaidu turēšanas telpā, jo policijas amatpersonām bija informācija par to, ka viņš iepriekš uzvedies agresīvi (*sk. lietas 1. sēj. 106. un 108. lp. un 2023. gada 2. februāra tiesas sēdes audioieraksta 1:01:40–1:02:20 minūte*). Vienlaikus tiesa konstatē, ka šīs policijas amatpersonas sniegušas informāciju, ka pieteicējs ir sadarbojies ar policiju un nepretojās aicinājumam doties uz policijas iecirkni (*sk. lietas 1. sēj. 106. un 108. lp., kā arī 2023. gada 2. februāra tiesas sēdes audioieraksta 33:55–34:12 un 2:22:40–2:22:49 minūte*).

Pieteicējs norādījis, ka viņa identitāte tika noskaidrota notikuma vietā, un to neapstrīd arī Valsts policija (*sk. lietas 1. sēj. 45. lp.*). Tādējādi policijas amatpersonām bija iespēja nepieciešamības gadījumā sazināties ar pieteicēju un izsaukt viņu uz policijas iecirkni. Situācijā, kurā persona pakļaujas policijas darbinieku rīkojumiem, aktīvi neapdraud personu vai sabiedrības drošību un ir vērsta uz sadarbību ar policiju, kā arī ir noskaidrota personas identitāte un tādējādi policija var nepieciešamības gadījumā sazināties ar šo personu, nav konstatējama tāda ārkārtēja situācija aizkavēšanas procesā, kas varētu būt par pamatu personu aicināt doties līdzi uz policijas iecirkni dienesta automašīnas pagaidu turēšanas telpā. Tādējādi izskatāmās lietas apstākļu kontekstā tiesa arī nekonstatē īpašu nepieciešamību pieteicēja nogādāšanai policijas iecirknī dienesta automašīnas pagaidu turēšanas telpā.

Līdz ar to tiesa atzīst, ka Valsts policijas amatpersonu rīcība, aizkavēšanas laikā 2021. gada 25. maijā aicinot pieteicēju sēsties un nogādājot viņu policijas iecirknī Valsts policijas dienesta automašīnas pagaidu turēšanas telpā, bijusi prettiesiska.

[13] No lietas materiāliem izriet, ka Valsts policijas iecirknī tika pārbaudīti pieteicēja dati un pēc paskaidrojuma pieņemšanas pieteicējam tika ļauts doties prom no policijas iecirkņa. Vēlāk, noskaidrojot arī konduktora sniegto informāciju un konstatējot, ka konkrētajā gadījumā pēc būtības strīds ir nevis par dokumentu viltošanu, bet par braukšanu ar elektrovilcienu bez atbilstoša braukšanas dokumenta jeb civiltiesisks strīds, Valsts policija ar 2021. gada 20. jūlija lēmumu atteica uzsākt kriminālprocesu (*sk. lietas 140.–141. lp.*).

Lietā nav strīda par to, ka pieteicējs policijas iecirknī atradās aptuveni pusotru stundu. Lietā arī nav strīda par to, ka pieteicējs varēja doties prom pēc tam, kad tika pieņemts viņa paskaidrojums. Turklāt pieteicējam policijas iecirknī esot paskaidrots, ka viņš ir aizkavēts par apsūdzībām viltota dokumenta izmantošanā (*sk. lietas 1. sēj. 18. lapas reversu*).

Kā jau minēts iepriekš, atbilstoši likuma „Par policiju" 12. panta pirmās daļas 3. punktam policijas darbiniekam, pildot viņam uzliktos pienākumus atbilstoši dienesta kompetencei, ir tiesības izsaukt personu uz policijas iestādi paskaidrojumu sniegšanai saistībā ar policijā izskatāmu lietu. Tādējādi Valsts policijai bija tiesības saistībā ar ziņām ar iespējamu likumpārkāpumu aicināt pieteicēju ierasties apstākļu noskaidrošanai policijas iecirknī. Pēc visu saistībā ar apstākļu noskaidrošanu veicamo formalitāšu nokārtošanas un paskaidrojumu pieņemšanas pieteicējs varēja brīvi doties prom no policijas iecirkņa. No lietas materiāliem arī neizriet, ka pieteicējam aizkavēšanas laikā būtu bijis nepieciešams nodrošināt neatliekamo medicīnisko palīdzību. Kā jau minēts iepriekš, pieteicējs policijas iecirknī tika aizkavēts aptuveni pusotru stundu, un, tiesas ieskatā, šāds laiks nav atzīstams par nesamērīgu konkrētā notikuma apstākļu noskaidrošanai un personas paskaidrojumu pieņemšanai.

Līdz ar to tiesa nekonstatē tiesību normu pārkāpumus vai policijas amatpersonu patvaļu, aizkavējot pieteicēju notikuma apstākļu noskaidrošanai policijas iecirknī.

[14] Pieteicējs iebildis arī tam, ka viņš netika nogādāts atpakaļ aizkavēšanas vietā.

Lai personas tiesību ierobežojums varētu tikt atzīts par samērīgu, vispārīgi policijai jārīkojas tā, lai pēc iespējas samazinātu personas tiesību ierobežojumu. Tādējādi vispārīgi no Valsts policijas būtu sagaidāms, ka aizkavētā persona pēc iespējas tiek nogādāta vietā, kurā tikusi aizkavēta. Taču tiesa norāda, ka šāda prasība nav pašmērķīga. No lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs tika aizkavēts Rīgas Centrālajā dzelzceļa stacijā. Viņš tika aicināts doties līdzi uz Rīgas Latgales policijas iecirkni Rīgā, Gogoļa ielā 7A. Šis policijas iecirknis atrodas aptuveni 700 m attālumā no Rīgas Centrālās

dzelzceļa stacijas. Proti, šāds maršruts ar kājām var tikt veikts aptuveni desmit minūtēs. No lietas materiāliem neizriet, ka pieteicējs būtu lūdzis, lai viņš tiek nogādāts atpakaļ konkrētajā aizkavēšanas vietā, norādot uz īpašiem apstākļiem, kuru dēļ viņam nepieciešams steigties vai varētu būt apgrūtināta pārvietošanās.

Līdz ar to tiesa nekonstatē tiesību normu pārkāpumus vai patvaļu policijas amatpersonu rīcībā, nenogādājot pieteicēju atpakaļ viņa aizkavēšanas vietā.

[15] Rezumējot minēto, tiesa secina, ka izskatāmajā gadījumā pieteicēja aizkavēšana notika nolūkā objektīvi noskaidrot informāciju par iespējamu likumpārkāpumu. Policijas iesaiste šajā situācijā, aicinot pieteicēju doties uz policijas iecirkni apstākļu noskaidrošanai un noskaidrojot apstākļus policijas iecirknī, nepārsniedza to, kas bija nepieciešama objektīvai apstākļu noskaidrošanai. Pieteicēja tiesību ierobežojums šajā daļā bija samērīgs ar viņa aizkavēšanas mērķi veicināt sabiedrības drošības aizsardzību, policijai objektīvi noskaidrojot lietas apstākļus par iespējamu likumpārkāpumu. Līdz ar to secināms, ka Valsts policijas amatpersonas, aizkavējot pieteicēju 2021. gada 25. maijā, vispārīgi ir rīkojušās tiesiski.

Policijas amatpersonu rīcība, konkrētajā gadījumā aicinot pieteicēju sēsties un nogādājot viņu policijas iecirknī dienesta automašīnas pagaidu turēšanas telpā, pārsniedza tiesiski pieļaujamo rīcību aizkavēšanā un bija pārmērīga iejaukšanās personas brīvībā arī konstatēto apstākļu kontekstā. Līdz ar to šī policijas amatpersonu rīcība ir bijusi prettiesiska.

Tādējādi pieteicēja pieteikums par Valsts policijas faktiskās rīcības, aizkavējot pieteicēju 2021. gada 25. maijā, atzīšanu par prettiesisku ir daļēji apmierināms.

[16] Pieteicējs lūdzis atlīdzināt viņam nemantisko kaitējumu 10 000 *euro* apmērā.

Tā kā pieteikums ir apmierināms daļā par faktiskās rīcības, aizkavēšanas laikā 2021. gada 25. maijā aicinot pieteicēju sēsties un nogādājot viņu policijas iecirknī Valsts policijas dienesta automašīnas pagaidu turēšanas telpā, atzīšanu par prettiesisku, pieteicējam par šo prettiesisko faktisko rīcību ir nosakāms atlīdzinājums.

Satversmes 92. panta trešais teikums paredz, ka nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Satversmes tiesa ir norādījusi, ka minētajā teikumā lietotais termins „atbilstīgs atlīdzinājums" ietver taisnīgu gandarījumu, kas konkrētajā tiesiskajā situācijā ir samērojams ar personas tiesību aizskārumu. Atbilstīgam atlīdzinājumam ir vairākas funkcijas – visupirms jau kompensācijas, samierināšanas, kā arī vispārējās un speciālās prevencijas funkcija. Minēto funkciju mērķis ir panākt efektīvu taisnīguma atjaunošanu un pamattiesību aizsardzību (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 7. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2019–21–01 10.2. apakšpunktu*).

Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) 8. panta pirmās daļas 1. punkts paredz, ka nemantiskais kaitējums šā likuma izpratnē citstarp ir ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvības, veselības, brīvības, goda un cieņas, personiskā vai ģimenes noslēpuma, citu nemantisko tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, kā rezultātā radušās nelabvēlīgas nemantiskās sekas. Savukārt atbilstoši minētā likuma 14. panta pirmajai daļai nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus.

Atbilstoši Atlīdzināšanas likuma 14. panta otrajai daļai nemantisko kaitējumu atlīdzina, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams, vai nav adekvāti, – atvainojoties vai samaksājot atbilstīgu atlīdzību.

Senāts atzinis: valsts rīcības prettiesiskuma konstatēšana un novēršana pati par sevi var būt atbilstīgs atlīdzinājums (*sk. Senāta 2022. gada 25. februāra sprieduma lietā Nr. SKA?254/2022 (A420138419) 12. punktu*). Līdz ar iestādes nepamatotas rīcības konstatēšanu persona saņem taisnīgu gandarījumu par savu tiesību aizskārumu.

No tiesai iesniegtajiem videoierakstiem izriet, ka pieteicējs kopā ar policijas darbiniekiem devās prom no Rīgas Centrālās dzelzceļa stacijas perona 2021. gada 25. maijā plkst. 16.08 (*sk. videoierakstus lietas 1. sēj. 175. lp.*). Policijas darbinieks /pers. I/ tiesas sēdē liecināja, ka pieteicējs labprātīgi devās līdzi policijas darbiniekiem policijas automašīnā (*2023. gada 2. februāra tiesas sēdes audioieraksta 33:55–34:31 minūte*). Lietā arī nav strīda par to, ka pret pieteicēju netika pielietots fizisks spēks un viņš tika aizvests uz tuvumā esošo Rīgas Latgales policijas iecirkni Rīgā, Gogoļa ielā 7A, kur pieteicējs nogādāts aptuveni plkst. 16.15 (pieteicējs plkst. 16.17 zvanījis pa tālruni 112, norādot, ka viņš atrodas policijas iecirknī). Tādējādi, lai arī kopumā pieteicēja aizkavēšana šajā gadījumā ilga aptuveni pusotru stundu, policijas automašīnā pieteicējs pavadījis neilgu laiku – vien aptuveni piecas minūtes.

Salīdzinājumam tiesa norāda, ka, piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesa 2020. gada 20. februāra spriedumā lietā „Zelčs pret Latviju", pieteikums Nr. 65367/16, atzina, ka pārkāpuma konstatēšana par nepamatotu aizturēšanu, kuras laikā persona policijas automašīnā atradās vienu stundu un 38 minūtes, ir pietiekams atlīdzinājums un kompensāciju nepiešķīra.

Ievērojot konkrētās situācijas apstākļus, proti, to, ka nav konstatējamas nelabvēlīgas nemantiskas sekas, kas būtu bijušas paliekošas, un pieteicējs bez piespiedu ietekmēšanas iekāpa Valsts policijas dienesta automašīnas pagaidu turēšanas telpā un tajā tika vests vien dažas minūtes, tiesa atzīst, ka izskatāmajā gadījumā iestādes rīcības prettiesiskuma konstatēšana pati par sevi ir taisnīgs gandarījums un tādējādi arī atbilstīgs atlīdzinājums.

Ņemot vērā minēto, tiesa atzīst, ka izskatāmajā gadījumā nav pamata atlīdzināt pieteicējam nemantisko kaitējumu 10 000 *euro* apmērā.

[17] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļā apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. Tā kā pieteikums ir daļēji apmierināms, no atbildētājas par labu pieteicējam piespriežama samaksātā valsts nodeva 30 *euro* apmērā (*sk. lietas 1. sēj. 28. lp.*).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu, 246.–251. pantu un 289.–291. pantu, tiesa

nosprieda

daļēji apmierināt /pers. D/ pieteikumu par Valsts policijas amatpersonu faktiskās rīcības, 2021. gada 25. maijā aizkavējot /pers. D/ apstākļu noskaidrošanai, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma 10 000 *euro* atlīdzināšanu.

Atzīt par prettiesisku Valsts policijas amatpersonu faktisko rīcību, 2021. gada 25. maijā /pers. D/ aizkavēšanas laikā aicinot viņu sēsties un nogādājot viņu policijas iecirknī Valsts policijas dienesta automašīnas pagaidu turēšanas telpā.

Noraidīt /pers. D/ pieteikumu pārējā daļā.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. D/ viņa samaksāto valsts nodevu 30 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese L. Lipkina